TIESAS SPRIEDUMS (virspalāta)

2004. gada 7. septembrī *

Lieta C-456/02

par lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu atbilstoši EKL 234. pantam,

ko *Tribunal du travail de Bruxelles* (Beļģija) iesniedza ar lēmumu, kas pieņemts 2002. gada 21. novembrī un kas Tiesā reģistrēts 2002. gada 18. decembrī, tiesvedībā

Michel Trojani

pret

Centre public d'aide sociale de Bruxelles (CPAS).

TIESA (virspalāta)

šādā sastāvā: priekšsēdētajs V. Skouris [*V. Skouris*], palātu priekšsēdētaji P. Janns [*P. Jann*], K. V. A. Timmermanss [*C. W. A. Timmermans*], K. Gulmans [*C. Gulmann*], Ž. P. Puisošē [*J.-P. Puissochet*] un H. N. da Kunja Rodrigess [*J. N. Cunha Rodrigues*] (referents), tiesneši R. Šintgens [*R. Schintgen*], F. Makena [*F. Macken*], N. Kolnerika [*N.Colneric*], S. fon Bārs [*S. von Bahr*] un K. Lēnartss [*K. Lenaerts*],

* Tiesvedības valoda – franču.

ģenerāladvokāts L. A. Hēlhuds [*L. A. Geelhoed*],
sekretāre M. Muhika Arsamendi [*M. Múgica Arzamendi*], galvenā administratore,

ņemot vērā rakstveida procesu un tiesas sēdi 2004. gada 6. janvārī,

ņemot vērā apsvērumus, ko sniedza:

— Mišela Trožanī [*Michel Trojani*] vārdā — P. Leklerks [*P. Leclerc*], *avocat*,

— *Centre public d'aide sociale de Bruxelles (CPAS)* vārdā — M. Lēgeins [*M. Legein*], *avocat*,

— Beļģijas valdības vārdā — A. Snūksa [*A. Snoecx*], pārstāve, kurai palīdz K. Dutrlepons [*C. Doutrelepont*], *avocat*,

— Dānijas valdības vārdā — J. Molde [*J. Molde*], pārstāvis,

— Vācijas valdības vārdā — V. D. Plesings [*W.-D. Plessing*] un M. Lumma [*M. Lumma*], pārstāvji,

— Francijas valdības vārdā — Ž. de Bergess [*G. Bergues*] un D. Petraušs [*D. Petrausch*], pārstāvji,

— Nīderlandes valdības vārdā — H. H. Sevenstere [*H. G. Sevenster*] un N. Bels [N. Bel], pārstāvji,

— Apvienotās Karalistes valdības vārdā — R. Kodvela [*R. Caudwell*], pārstāve, kurai palīdz E. Šarpstone [*E. Sharpston*], *Q.C.*,

— Eiropas Kopienu Komisijas vārdā — D. Martins [*D. Martin*], pārstāvis,

noklausījusies ģenerāladvokāta secinājumus tiesas sēdē 2004. gada 19. februārī,

pasludina šo spriedumu.

Spriedums

1 Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu ir par to, kā interpretēt EKL 18., 39., 43. un 49. pantu, 1968. gada 15. oktobra Padomes Regulas (EEK) Nr. 1612/68 par darba ņēmēju brīvu pārvietošanos Kopienā (OV L 257, 2. lpp.) ar grozījumiem, kas izdarīti ar 1992. gada 27. jūlija Padomes Regulu (EEK) Nr. 2434/92 (OV L 245, 1. lpp., turpmāk tekstā — "Regula Nr. 1612/68"), 7. panta 1. punktu, kā arī 1990. gada

28. jūnija Padomes Direktīvu 90/364/EEK par tiesībām uz dzīvesvietu (OV L 180, 26. lpp.).

2 Šis lūgums tika iesniegts Trožanī prāvas pret *Centre public d'aide sociale de Bruxelles* (Briseles valsts sociālās palīdzības centrs, turpmāk tekstā — "*CPAS*") ietvaros par tā atteikumu piešķirt Trožanī iztikas līdzekļu minimumu (turpmāk tekstā — "minimex").

Atbilstošās tiesību normas

Kopienu tiesiskais regulējums

3 Saskaņā ar EKL 18. pantu:

"1. Ikvienam Savienības pilsonim ir tiesības brīvi pārvietoties un dzīvot dalībvalstīs, ievērojot šajā Līgumā noteiktos ierobežojumus un nosacījumus, kā arī tā īstenošanai paredzētos pasākumus.

[..]"

4 EKL 39. panta 1. punkts nosaka:

"Kopienā nodrošina darba ņēmēju pārvietošanās brīvību."

5 Saskaņā ar EKL 39. panta 3. punkta noteikumiem darba ņēmēju pārvietošanās brīvība "nozīmē turpmāk norādītās tiesības, ko var ierobežot, vienīgi pamatojoties uz sabiedriskās kārtības, valsts drošības vai veselības aizsardzības apsvērumiem:

[..]

c) tiesības darba nolūkos uzturēties kādā dalībvalstī saskaņā ar normatīviem un administratīviem aktiem, kas regulē šīs valsts pilsoņu nodarbinātību;

[..]".

6 Direktīvas 90/364 1. panta 1. punkts nosaka:

"Dalībvalstis piešķir tiesības uz dzīvesvietu citu dalībvalstu pilsoņiem, kam nav šādu tiesību saskaņā ar citiem Kopienas tiesību aktu noteikumiem, un to ģimenes locekļiem, kā definēts 2. punktā, ar nosacījumu, ka šiem pilsoņiem un to ģimenes locekļiem uzņēmējā dalībvalstī ir pilna apdrošināšana slimības gadījumiem un ir pietiekami daudz līdzekļu, lai nekļūtu par apgrūtinājumu uzņēmējas dalībvalsts sociālās palīdzības sistēmai, kamēr tie šajā valstī dzīvo."

Valsts tiesiskais regulējums

7 1974. gada 7. augusta likuma, kas nosaka tiesības uz iztikas līdzekļu minimumu (1974. gada 18. septembra *Moniteur belge*, 11363. lpp.), 1. pants nosaka:

"Ikvienam Beļģijas pilsonim, kas ir sasniedzis pilngadību un kam nav pietiekamu ienākumu, un kas nevar tos iegūt ne ar savām personiskajām pūlēm, ne ar citādiem līdzekļiem, ir tiesības uz iztikas līdzekļu minimumu

[..]."

8 Saskaņā ar 1987. gada 27. marta karaļa dekrēta (1987. gada 7. aprīļa *Moniteur belge*, 5086. lpp.), kas paplašina 1974. gada 1. augusta likuma piemērojamību, nosakot tiesības uz iztikas līdzekļu minimumu personām, kam nav Beļģijas pilsonības, 1. pantu:

"1974. gada 7. augusta likuma, kas nosaka tiesības uz iztikas līdzekļu minimumu, piemērojamība tiek attiecināta uz šādām personām:

1. kam tiek piemērota 1968. gada 15. oktobra Eiropas Kopienu Padomes Regula (EEK) Nr. 1612/68 par darba ņēmēju brīvu pārvietošanos Kopienā;

[..]."

Pamata prāva un prejudiciālie jautājumi

9 Trožanī ir Francijas pilsonis, kurš pēc īslaicīgas uzturēšanās Beļģijā 1972. gadā, kuras laikā viņš ir bijis pašnodarbināta persona tirdzniecības sektorā, atgriezās tur 2000. gadā. Sākumā viņš dzīvoja bez reģistrēšanās kempingā Blankenberžā, bet no 2001. gada decembra — Briselē. Pēc uzturēšanās Žaka Brela jauniešu viesmītnē viņš no 2002. gada 8. janvāra ir uzņemts Pestīšanas Armijas viesmītnē, kur apmaiņā pret izmitināšanu un nelielu kabatas naudu viņš apmēram 30 stundas nedēļā veic dažādus darbus individuāla socioprofesionālās integrācijas projekta ietvaros.

10 Būdams bez līdzekļiem, viņš vērsās *CPAS*, lai saņemtu "minimex", ar pamatojumu, ka viņam mēnesī jāmaksā EUR 400 viesmītnei, un arī tāpēc, lai varētu to atstāt un dzīvot patstāvīgi.

11 Par *CPAS* lēmumu šo lūgumu noraidīt ar motivāciju, ka, no vienas puses, Trožanī nav Beļģijas pilsonības, un ka, no otras puses, viņam nevar tikt piemērota Regula Nr. 1612/68, tika celta prasība Briseles *Tribunal du travail* (darba tiesa).

12 Iesniedzējtiesa atzina Trožanī tiesības saņemt no *CPAS* pagaidu finansiālu palīdzību EUR 300 apmērā. Tāpat tā nolēma apturēt tiesvedību un uzdot Tiesai šādus prejudiciālos jautājumus:

"1) Vai Savienības pilsonis, kas atrodas situācijā, kāda aprakstīta šajā spriedumā,

— kas likumīgi uzturas valstī uz laiku,

— kam nav pietiekamu resursu,

— kas veic darbus par labu viesmītnei līdz apmēram 30 stundām nedēļā individuāla integrācijas projekta ietvaros,

— kas par to saņem labumus graudā, kuri sedz viņa vitālās vajadzības šajā pašā viesmītnē,

var pieprasīt uzturēšanās tiesības

— kā darba ņēmējs EKL 39. panta izpratnē vai Regulas Nr. 1612/68 7. panta izpratnē vai

— kā pašnodarbinātais EKL 43. panta izpratnē, vai

— kā pakalpojumu sniedzējs, ņemot vērā viņa darbu viesmītnē, vai kā labuma guvējs, sniegto pakalpojumu saņēmējs, ņemot vērā labumus graudā, ko viņam piešķir šī viesmītne, EKL 49. panta izpratnē, vai

— tādēļ, ka viņš darbojas projekta ietvaros, kura mērķis ir viņa socioprofesionālā integrācija?

2) Ja atbilde ir negatīva, vai viņš var atsaukties tieši uz EKL 18. pantu, kas viņam vienkārši kā Savienības pilsonim garantē tiesības brīvi pārvietoties un dzīvot dalībvalstīs?

Kā ir piemērojami Direktīvas 90/364 [..] noteiktie nosacījumi un/vai EKL "noteiktie ierobežojumi un nosacījumi", un, jo īpaši, nosacījums par līdzekļu minimumu, kas, ja tas tiktu piemērots, iebraucot uzņemošajā valstī, viņam liegtu pašu uzturēšanās tiesību saturu?

Ja, gluži pretēji, uzturēšanās tiesības tiek iegūtas automātiski, pamatojoties uz Savienības pilsonību, vai uzņemošā valsts var vēlāk atteikt "minimex" vai sociālās palīdzības (pabalsts, kas nav saistīts ar iemaksām) lūgumu, pārtraucot viņa uzturēšanās tiesības tā iemesla dēļ, ka viņam nav pietiekamu līdzekļu, kaut gan šie pabalsti tiek piešķirti uzņemošās valsts pilsoņiem ar nosacījumiem, kas tiek piemēroti arī Beļģijas pilsoņiem (pierādījumi par viņa gatavību strādāt, pierādījumi par viņa trūcīgumu)?

Vai uzņemošajai valstij jāievēro citi noteikumi, lai neatņemtu uzturēšanās tiesībām to būtību, piemēram, jānovērtē situācija, ņemot vērā to, ka "minimex" vai sociālās palīdzības prasība būtu tikai uz laiku, vai jāņem vērā samērīguma princips (vai slogs šai valstij nebūtu saprātīgs)?"

Par prejudiciālajiem jautājumiem

Par pirmo jautājumu

13 Ar savu pirmo jautājumu iesniedzējtiesa pēc būtības vaicā, vai persona, kas atrodas situācijā, kādā atrodas prasītājs pamata prāvā, var pieprasīt uzturēšanās tiesības kā

darba ņēmējs, pašnodarbinātais vai pakalpojumu sniedzējs vai saņēmējs attiecīgi EKL 39., 43. un 49. panta izpratnē.

14 Darba ņēmēju brīvas pārvietošanās ietvaros vispirms jāatceras, ka EKL 39. panta 3. punkta c apakšpunkts dalībvalstu pilsoņiem dod tiesības uzturēties citā dalībvalstī darba nolūkos.

15 Kā Tiesa to ir nospriedusi, "darba ņēmēja" jēdzienam EKL 39. panta izpratnē ir Kopienas nozīmes piemērojamība un tas nevar tikt interpretēts šauri. Par "darba ņēmēju" ir uzskatāma ikviena persona, kam ir reāla un efektīva nodarbošanās, izslēdzot nodarbošanos, kas ir tik ierobežota, ka tā ir tikai marģināla un papildu rakstura. Saskaņā ar šo judikatūru darba attiecību raksturīgā pazīme ir apstāklis, ka persona noteiktu laiku par labu citam un viņa vadībā sniedz pakalpojumus, par kuriem viņa saņem darba samaksu (skat. 1986. gada 3. jūlija spriedumu lietā 66/85 *Lawrie-Blum, Recueil*, 2121. lpp., 16. un 17. punkts, un 2004. gada 23. marta spriedumu lietā C-138/02 *Collins, Recueil*, I-2703. lpp., 26. punkts).

16 Turklāt ne darba attiecību *sui generis* juridiskajai dabai valsts tiesībās, ne arī ieinteresētās personas augstākai vai zemākai produktivitātei vai viņas atalgošanai domāto līdzekļu izcelsmei vai to ierobežotajam lielumam nevar būt nekādu seku attiecībā uz personas kā darba ņēmēja statusu Kopienas tiesību izpratnē (skat. 1982. gada 23. marta spriedumu lietā 53/81 *Levin, Recueil*, 1035. lpp., 16. punkts; 1989. gada 31. maija spriedumu lietā 344/87 *Bettary, Recueil*, 1621. lpp., 15. un 16. punkts, kā arī 2002. gada 19. novembra spriedumu lietā C-188/00 *Kurz, Recueil*, I-10691. lpp., 32. punkts).

17 Īpaši attiecībā uz nosacījuma par reālas un efektīvas algotas nodarbošanās veikšanas pārbaudi iesniedzējtiesai jābalstās uz objektīviem kritērijiem un visi lietas apstākļi jāizvērtē kopumā attiecībā gan uz attiecīgās nodarbošanās, gan uz attiecīgo darba attiecību raksturu (skat. 2003. gada 6. novembra spriedumu lietā C-413/01 *Ninni-Orasche*, *Recueil*, I-13187. lpp., 27. punkts).

18 Šajā jautājumā Tiesa ir uzskatījusi, ka nodarbošanās, kas ir tikai attiecīgo personu papildu apmācības vai reintegrācijas līdzeklis, nevar tikt uzskatīta par reālu un efektīvu ekonomiska rakstura nodarbošanos (skat. iepriekš minētā *Bettray* sprieduma 17. punktu).

19 Tomēr šis risinājums ir izskaidrojams tikai ar attiecīgās lietas īpatnībām, ko raksturo tādas personas situācija, kas savas toksikomānijas dēļ ir tikusi pieņemta darbā, pamatojoties uz valsts tiesisko regulējumu, kas bija domāts, lai dotu darbu tiem, kas nenoteiktu laiku nespēj no viņu stāvokļa izrietošu apstākļu dēļ strādāt parastos apstākļos (šajā sakarā skat. 1998. gada 26. novembra spriedumu lietā C-1/97 *Birden*, *Recueil*, I-7747. lpp., 30. un 31. punkts).

20 Šajā gadījumā, kā tas ir redzams no iesniedzējtiesas lēmuma, Trožanī Pestīšanas Armijas labā un tās vadībā veic dažādus darbus apmēram 30 stundas nedēļā individuāla integrācijas projekta ietvaros, par to saņemot labumus graudā un nelielu kabatas naudu.

21 Saskaņā ar piemērojamajiem 1999. gada 27. maija *Commission communautaire française* dekrēta noteikumiem par atļaujas izsniegšanu un subsīdijām mītnēm (1999. gada 18. jūnija *Moniteur belge*, 23101. lpp.) Pestīšanas Armijas misija ir uzņemt, izmitināt un sniegt psihosociālu palīdzību, kas nepieciešama tās saņēmē-

jiem, lai sekmētu viņu autonomiju, fizisko labklājību un viņu reintegrāciju sabiedrībā. Šim mērķim tai ar katru palīdzības saņēmēju jāvienojas par individualizētu integrācijas projektu, kurā tiktu uzskaitīti sasniedzamie mērķi un to realizācijai izmantojamie līdzekļi.

22 Konstatējusi, ka labumi graudā un naudā, ko Trožanī piešķir Pestīšanas Armija, tiek piešķirti apmaiņai pret darbiem, ko viņš veic par labu šai viesmītnei un tās vadībā, iesniedzējtiesa tādējādi ir konstatējusi, ka pastāv jebkuru algota darba attiecību konstituējošie elementi, proti, pakļautības attiecības un darba samaksa.

23 Prasītājs pamata prāvā tomēr varētu iegūt darba ņēmēja statusu tikai tādā gadījumā, ja iesniedzējtiesa, novērtējusi faktus, kas ir tās ekskluzīvā kompetencē, konstatētu reālu un efektīvu attiecīgās algotās nodarbošanās raksturu.

24 Iesniedzējtiesai jo īpaši jāpārliecinās, vai Trožanī reāli veiktos darbus var uzskatīt par parasti darba tirgum piederīgiem. Šim nolūkam var ņemt vērā viesmītnes statusu un praksi, sociālās reintegrācijas projekta saturu, kā arī darbu veikšanas raksturu un nosacījumus.

25 Attiecībā uz EKL 43. un 49. panta piemērojamību jāsecina, ka pamata prāvā ne uz vienu no šiem EK Līguma pantiem nevar atsaukties kā uz uzturēšanās tiesību juridisko pamatu.

26 Kā redzams no šī sprieduma 20. punkta, Trožanī ilgstoši veic darbu Pestīšanas Armijas labā un tās vadībā, apmaiņai pret to saņemdams darba samaksu.

27 No vienas puses, tiesības veikt uzņēmējdarbību, ko paredz EKL 43. līdz 48. pants, ietver vienīgi tiesības sākt un izvērst visa veida darbības kā pašnodarbinātām personām, kā arī dibināt un vadīt uzņēmumus, atvērt pārstāvniecības, filiāles vai meitas uzņēmumus (skat., jo īpaši, 1999. gada 11. maija spriedumu lietā C-255/97 *Pfeiffer, Recueil*, I-2835. lpp., 18. punkts, un 2002. gada 17. oktobra spriedumu lietā C-79/01 *Payroll* u.c., *Recueil*, I-8923. lpp., 24. punkts). Algota darba veikšana tādējādi ir izslēgta.

28 No otras puses, saskaņā ar pastāvīgo Tiesas judikatūru nodarbošanās, kas tiek veikta pastāvīgi vai vismaz bez paredzama tās ilguma ierobežojuma, neietilpst Kopienas normu par pakalpojumu sniegšanu piemērošanas jomā (skat. 1988. gada 5. oktobra spriedumu lietā C-196/87 *Steymann, Recueil*, 6159. lpp., 16. punkts, un 2003. gada 11. decembra spriedumu C-215/01 *Schnitzer, Recueil*, I-14847. lpp., 27. un 29. punkts).

29 Pastāvot šādiem apstākļiem, uz pirmo jautājumu jāatbild, ka uz personu, kas ir situācijā, kādā atrodas prasītājs pamata prāvā, no vienas puses, neattiecas EKL 43. un 49. pants un, no otras puses, tā var pieprasīt uzturēšanās tiesības kā darba ņēmējs EKL 39. panta izpratnē tikai tad, ja algotā nodarbošanās, ko tā veic, ir reāla un efektīva. Iesniedzējtiesas kompetencē ir veikt faktu pārbaudi, kas nepieciešama, lai novērtētu, vai tas tā ir tās izskatāmajā lietā.

Par otro jautājumu

30 Ar savu otro jautājumu iesniedzējtiesa pēc būtības vaicā, vai tad, ja atbilde uz pirmo jautājumu ir negatīva, persona, kas ir prasītāja situācijā, var vienkārši kā Eiropas

Savienības pilsonis baudīt uzņemošajā dalībvalstī uzturēšanās tiesības tiešas EKL 18. panta piemērošanas rezultātā.

31 Jāatceras, ka ikviena Savienības pilsoņa tiesības uzturēties dalībvalstu teritorijā tieši atzīst EKL 18. panta 1. punkts (skat. 2002. gada 17. septembra spriedumu lietā C-413/99 *Baumbast* un *R*, *Recueil*, I-7091. lpp., 84. punkts). Trožanī tātad ir tiesības atsaukties uz šo līguma normu vienkārši kā Savienības pilsonim.

32 Šīs tiesības tomēr nav beznosacījuma tiesības. Tās tiek atzītas, tikai ievērojot līgumā noteiktos ierobežojumus un nosacījumus, kā arī tā īstenošanai paredzētos pasākumus.

33 Šo ierobežojumu un nosacījumu starpā, kā izriet no Direktīvas 90/364, dalībvalstis citu dalībvalstu pilsoņiem, kas vēlas viņu teritorijā baudīt uzturēšanās tiesības, var pieprasīt, lai viņiem pašiem un viņu ģimenes locekļiem uzņēmējā dalībvalstī būtu pilna apdrošināšana slimības gadījumiem un pietiekami daudz līdzekļu, lai nekļūtu par apgrūtinājumu šīs valsts sociālās palīdzības sistēmai, kamēr tie šajā valstī uzturas.

34 Kā Tiesa jau iepriekš ir spriedusi, šie ierobežojumi un nosacījumi jāpiemēro, ņemot vērā Kopienas tiesību noteiktās robežas un ievērojot vispārējos šo tiesību principus, jo īpaši samērīguma principu (iepriekš minētais spriedums *Baumbast* un *R*, 91. punkts).

35 No iesniedzējtiesas lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu izriet, ka tieši līdzekļu trūkums bija iemesls, kāpēc Trožanī lūdza piešķirt viņam pabalstu, proti, "minimex".

36 Šādos apstākļos Savienības pilsonis, kas atrodas situācijā, kādā atrodas prasītājs pamata prāvā, nevar no EKL 18. panta atvasināt tiesības uzturēties tās dalībvalsts teritorijā, kuras pilsonis viņš nav, tādēļ, ka viņam trūkst pietiekamu līdzekļu Direktīvas 90/364 izpratnē. Pretēji lietas apstākļiem, kas bija par pamatu spriedumam iepriekš minētajā *Baumbast et R* lietā (92. punkts), nekas nenorāda uz to, ka situācijā, kāda ir pamata prāvā, šo tiesību neatzīšana pārsniegtu šīs Direktīvas mērķa sasniegšanai nepieciešamo.

37 Tomēr jāatzīmē, ka saskaņā ar Tiesai sniegto informāciju Trožanī Beļģijā uzturas likumīgi, ko apliecina uzturēšanās atļauja, ko viņam tajā laikā izsniegusi Briseles pašvaldības administrācija.

38 Šajā sakarā jāatgādina, ka Tiesas pienākums ir sniegt valsts tiesai visus Kopienas tiesību interpretācijas elementus, kas tai var būt noderīgi, izspriežot iztiesājamo lietu, neatkarīgi no tā, vai šī tiesa savu jautājumu formulējumā uz tiem atsaukusies (šajā sakarā skat., jo īpaši, Tiesas 1990. gada 12. decembra spriedumu lietā C-241/89 *SARPP, Recueil*, I-4695. lpp., 8. punkts; 1994. gada 2. februāra spriedumu lietā C-315/92 *Verband Sozialer Wettbewerb*, kas pazīstama kā "*Clinique*", *Recueil*, I-317. lpp., 7. punkts, un 1999. gada 4. marta spriedumu lietā C-87/97 *Consorzio per la tutela del fromaggio Gorgonzola*, *Recueil*, I-1301. lpp., 16. punkts).

39 Šīs lietas ietvaros īpaši jāpārbauda, vai, par spīti šī sprieduma 36. punktā secinātajam, Savienības pilsonis, kas atrodas pamata prāvas prasītāja situācijā, var atsaukties uz

EKL 12. pantu, saskaņā ar kuru, piemērojot līgumu un neskarot tajā paredzētos īpašos noteikumus, ir aizliegta jebkura diskriminācija pilsonības dēļ.

40 Šajā gadījumā jāatzīmē, ka, ja dalībvalstis var ekonomiski neaktīva Savienības pilsoņa uzturēšanos pakļaut nosacījumam par pietiekamiem līdzekļiem, no tā tomēr neizriet, ka šāda persona likumīgas uzturēšanās laikā uzņemošajā dalībvalstī nevar baudīt EKL 12. pantā nostiprināto vienlīdzīgas attieksmes pamatprincipu.

41 Šajā sakarā ir jāizdara trīs šādi secinājumi:

42 Pirmkārt, kā Tiesa ir spriedusi, sociālās palīdzības kā "minimex" piešķiršana ietilpst līguma piemērošanas jomā (skat. 2001. gada 20. septembra spriedumu lietā C-184/99 *Grzelczyk*, *Recueil*, I-6193. lpp., jo īpaši 46. punktu).

43 Otrkārt, attiecībā uz šādiem pabalstiem ekonomiski neaktīvs Eiropas Savienības pilsonis var atsaukties uz EKL 12. pantu, ja viņš ir likumīgi uzturējies uzņemošajā dalībvalstī noteiktu laiku vai viņam ir uzturēšanās atļauja.

44 Treškārt, valsts tiesiskais regulējums, kāds tas ir pamata prāvā tiktāl, ciktāl tas liedz piešķirt sociālo palīdzību Savienības pilsoņiem, kas nav šīs dalībvalsts pilsoņi, bet tajā

uzturas likumīgi, pat tad, ja viņi atbilst nosacījumiem, kas tiek uzlikti šīs valsts pilsoņiem, veido diskrimināciju pilsonības dēļ, ko EKL 12. pants aizliedz.

45 Jāpiebilst, ka uzņemošā dalībvalsts ir tiesīga konstatēt, ka citas dalībvalsts pilsonis, kas pieprasījis sociālo palīdzību, vairs neatbilst nosacījumiem, kādiem pakļautas viņa uzturēšanās tiesības. Šādā gadījumā, ievērodama Kopienas tiesību noteiktās robežas, uzņemošā valsts var personu izraidīt. Tomēr izraidīšana nevar būt Savienības pilsoņa vēršanās pie sociālās palīdzības sistēmas automātiskas sekas (šajā sakarā skat. iepriekš minēto spriedumu *Grzelczyk*, 42. un 43. punkts).

46 Tādējādi uz otro jautājumu jāatbild, ka Savienības pilsonis, kam uzņemošajā dalībvalstī nav uzturēšanās tiesību, kas pamatotos uz EKL 39., 43. vai 49. pantu, var vienkārši kā Savienības pilsonis tur baudīt uzturēšanās tiesības tiešas EKL 18. panta 1. punkta piemērošanas rezultātā. Šo tiesību izmantošana ir pakļauta šajā pantā noteiktajiem ierobežojumiem un nosacījumiem, bet kompetentajām iestādēm jāraugās, lai minēto ierobežojumu un nosacījumu piemērošana notiktu, ievērojot Kopienas tiesību vispārējos principus, jo īpaši samērīguma principu. Tomēr, ja ir konstatēts, ka personai, kas ir situācijā, kādā atrodas prasītājs pamata prāvā, ir uzturēšanās atļauja, šī persona var atsaukties uz EKL 12. pantu, lai tai tiktu piešķirts tāds sociālās palīdzības pabalsts kā "minimex".

Par tiesāšanās izdevumiem

47 Attiecībā uz lietas dalībniekiem pamata lietā šī tiesvedība ir stadija procesā, kuru izskata iesniedzējtiesa, un tā lemj par tiesāšanās izdevumiem. Tiesāšanās izdevumi,

kas radušies, iesniedzot apsvērumus Tiesā, kas nav minēto lietas dalībnieku tiesāšanās izdevumi, nav atlīdzināmi.

Ar šādu pamatojumu Tiesa (virspalāta) nospriež:

1) **uz personu, kas ir situācijā, kādā atrodas prasītājs pamata prāvā, no vienas puses, neattiecas EKL 43. un 49. pants un, no otras puses, tā var pieprasīt uzturēšanās tiesības kā darba ņēmējs EKL 39. panta izpratnē tikai tad, ja algotā nodarbošanās, ko tā veic, ir reāla un efektīva rakstura. Iesniedzējtiesas kompetencē ir veikt faktu pārbaudi, kas nepieciešama, lai noteiktu, vai tas tā ir tās izskatāmajā lietā;**

2) **Eiropas Savienības pilsonis, kam uzņemošajā dalībvalstī nav uzturēšanās tiesību, kas pamatotos uz EKL 39., 43. vai 49. pantu, var vienkārši kā Savienības pilsonis tur baudīt uzturēšanās tiesības tiešas EKL 18. panta 1. punkta piemērošanas rezultātā. Šo tiesību izmantošana ir pakļauta šajā pantā noteiktajiem ierobežojumiem un nosacījumiem, bet kompetentajām iestādēm jāraugās, lai minēto ierobežojumu un nosacījumu piemērošana notiktu, ievērojot Kopienas tiesību vispārējos principus, jo īpaši samērīguma principu. Tomēr, ja ir konstatēts, ka personai, kas ir situācijā, kādā atrodas prasītājs pamata prāvā, ir uzturēšanās atļauja, šī persona var atsaukties uz EKL 12. pantu, lai tai tiktu piešķirts tāds sociālās palīdzības pabalsts kā "minimex".**

[Paraksti]